

Pavel Vilikovský
Příběh opravdického člověka

Větrné mlýny

Pavel Vilikovský

➤ **Příběh opravdického člověka** ➤

Příběh opravdického člověka je vědomou polemikou s ostentativním heroismem kanonického propagandistického díla Borise Polevého. Naznačuje ji už jemná jazyková distinkce v titulu. Slovo „opravdický“ v sobě nese jednak příznak hovorové expresivnosti, ale také určitý náznak infantility dětské mluvy (zde subjektivně promlouvá osobní paměť autora těchto řádků). To by samo o sobě ovšem bylo značným zjednodušením Vilikovského odvážného a čtenářsky náročného textu. Vazba na jednoduchost a přímočarost dětství je jen jedním z interpretačních klíčů k hlavní postavě, bezejmennému bratislavskému „středoškolskému káдру“, který si

během devíti měsíců jakéhosi sedmdesátého roku zapisuje své zážitky a myšlenky. Čteme tak reflexe sebe sama, vztahu k manželce, synovi, rozvíjejícího se milostného vzplanutí ke spolupracovníci, názory na dobovou politickou situaci, na ženy obecně, výchovu, nedávnou historii. Autorovi se podařilo prostřednictvím jazykové stylizace brilantně vystihnout nejen dobový, ale nadčasový lidský typus, který svou konformností, nevědomou nesoudností kombinovanou s přeceňováním a vysokými ambicemi stál, stojí a pravděpodobně i nadále stát bude u základů každé společnosti, která si adjektivum „občanská“ do erbu určitě nedává.

Větrné mlýny

Pavel Vilikovský
Příběh opravdického člověka

česi, čítajte
svazek 7

česi, čítajte

Pavel Vilikovský
Příběh opravdického člověka

Tato publikace byla realizována za finanční podpory Evropské unie.
Za obsah publikace (sdělení) odpovídá výlučně autor a Evropská komise
neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Tato kniha vyšla
s finanční podporou Komisie SLOLIA,
Literárne informačné centrum, Bratislava.

© Pavel Vilikovský, 2014
Translation © Miroslav Zelinský, 2014
Illustrations © Pavel Vilikovský, 2014
Photo © David Konečný, 2014
© Větrné mlýny, 2014

ISBN 978-80-7443-106-7 (papírová kniha)

ISBN 978-80-7443-202-6 (eBook)

Kniha je prvním svazkem středoevropské edice K4.
V rámci této řady každý rok vychází kniha jednoho autora
z Česka, Maďarska, Polska nebo Slovenska, a to ve všech zmíněných zemích
v tentýž den. Smyslem je snaha umožnit čtenářům společně zakoušet
zážitek ze současné literatury své země i zemí blízkých, sousedních
či rovnou bratrských. *Příběh opravdického člověka* vychází ve slovenském
originále, polském, maďarském a českém překladu v nakladatelstvích
Větrné mlýny (CZ), Kalligram (SK), Wadywnictwo Klimaty (PL) a Kalligram (HU).

*A skutečný člověk je takový člověk,
kterého něco bolí.*

Witold Gombrowicz

20. leden

Na toto pero si teprve budu muset zvyknout. Ale vypadá pěkně, celé kovové, proto jsem si taky myslel, protože co je to za nápad, kupovat mi deník, jsem si myslel, když mi Edita darovala takové parádní pero a Zdenek tento deník, že to celé vymyslela ona, že ho navedla, aby si mohla potají číst, co si zapíšu. To by jí bylo podobné, ženy jsou zvědavé, ale přísahala, že ne, že Zdenek přišel s deníkem jako první a ona si až potom řekla, že k tomu by ještě pasovalo pero. Možná, že to tak je, protože ten deník se dá zamykat, to by se jí nehodilo, zámek nestojí za moc, ale kdyby ho vylomila, hned bych věděl, o co jde. Tak dobře. Také Zdenek to říkal, a ten by mi snad nelhal. Ještě když byl menší, neříkám, visel na mamince jak sopel, ale už dostává rozum, že totiž v jistých věcech musí chlapi držet pohromadě.

Takže to jsem dostal ke čtyřicátinám, deník a pero, protože já mám jen ta levná kuličková, na těch pár podpisů bohatě stačila, a od Edity ještě košili, ale tu dostávám i na Vánoce, nebo pyžamo. Říkala, že tato se nemusí žehlit, si to nenápadně děvče ulehčuje, ale má recht, mně je to fuk. Košile jako košile. Nemyslel jsem, že čtyřcítka je něco extra, jen trochu kulatější, ale takový dárek, deník od kluka, nad tím jsem se musel zamyslet. Že jak ho to napadlo. Proč. Mě by teda v životě ne, otci. Krejčímu? Co by si tam psal? Míry zákazníků, kolik centimetrů kolem pasu a jaká je délka nohavic? Na to měl takový sešitek, obyčejný za pár halířů, v šuplíku šicího stroje. Deníky si píšou významní lidé, politici, herci, spisovatelé a tak, protože ti zažili nejrůznější události, zúčastnili se jich, takových, co zajímají celou veřejnost, proto je taky uveřejní později nebo až po smrti. Tak jsem nad tím trochu uvažoval, že jak to Zdenek myslel, jestli to teda opravdu byl jeho nápad, co mi tím chtěl říct, protože klukovi do hlavy nevidíš. Že by mě považoval za tak významného člověka, toho jsem si u něj nevšiml, teď je v tom věku, kdy má na všechno odpověď, ale možná jsem ani já tehdy nebyl lepší, jen jsem to neříkal nahlas. Tenkrát ještě platilo „cti otce svého i matku svou“, takové přikázání, a kdyžs nectil, v kuchyni u umývadla visel řemen, na kterém si otec ostřil břitvu.

Ctít, to je takové nejasné slovo, protože co se tím vlastně myslí, že ctíš? Že pěkně pozdravíš, poprosíš a poděkuješ, a když ti něco nakážou, neodmlouváš a poslechněš? Asi. Potom jsem teda otce ctil víc než matku, už kvůli tomu řemeni. S matkou se dalo vyjednávat, prosit a žádonit, ale mami, maminečko, až povolila, vždyť i u nás je to teď tak. Otce jsem ctil, to ano, ale vážil jsem si ho? Protože o to jde, podle mě, taky teď s tím deníkem. Váží si mě Zdenek? Anebo mi chce naznačit, že by si mě rád vážil jako těch, co si píšou deníky? Měl bych si s ním trochu promluvit, poslední dobou jen tak chodíme kolem sebe, dřív jsme si aspoň spolu v neděli zahráli fotbal v Železné studničce, opékali špekáčky a tak, ale ty výlety ho už nebaví. Už jen kamarádi a kamarádi. A každou chvíli asi už i baby, dnes to všechno jde rychleji, ani se nenadějeme. Bude fakt potřeba si s ním promluvit.

Hele, když se tak zamyslím, vážil já si otce? Krejčí není nijak zvlášť vyhlášené, prestižní povolání, aspoň teda u nás, že by se o nich psalo v novinách, ale úctu si podle mě zaslouží každý, kdo je mistrem svého řemesla, lhostejno jakého. Jenže tomu cucák nerozumí, a otec stejně tu hlavní práci odváděl ve Vzoroděvu, tak jsem ho u toho neviděl. Prý byl výborný střihač, říkala matka, ale to už otec nebyl na světě, takže co. Už bylo pozdě. Doma

po večerech načerno jen tak, jak on říkal, „flikoval“, prodlužoval a zkracoval nohavice, rukávy na sakách a kabátech, nebo vsíval klíny na zadku. Takové věci. Ještě i v důchodu, dokud mohl. Pamatuji si, že když jsem byl malý, rád jsem poslouchal, jak uměl mluvit se zákazníky, špásoval s nimi, to s námi doma ne. Dnes to slovo špás člověk už neuslyší, a vlastně se už ani nešpásuje, jen většinou jedovatě rýpe. Špásování bylo to, že jste žertovali, dobírali se navzájem, ale v dobrém. Lidé si kdysi tak nezáviděli, vždyť ani neměli co, po válce jsme byli všichni chudí. Ale jednu dobu, když se začaly z ciziny vozit texasky, tak jsme jim tenkrát říkali, ne rifle ani džínsy, a u nás tehdy nebyly k dostání, ani v Tuzexu ještě, tak všichni kámoši chodili za mnou, aby jim je otec ušil. Tehdy jsem byl na otce, no, ne snad přímo pyšný, ale najednou jsem viděl, že i krejčí může být důležitý, a taky já jsem díky němu stoupl mezi klukama v ceně. Ty texasky nebyly z rifloviny, ta se nedala sehnat, otec je šil z černé balonoviny a na bocích a kapsách je proštepoval žlutou nití, aby se pravým podobaly, to bylo všecho. Nevydržely dlouho, ale frajeřit se v nich chvíli dalo.

Bál jsem se, že co sem budu psát, a ejhle. No já jsem i ve škole byl dobrý ve slohu, nejhůř jsem dostával dvojku nebo trojku, ale to kvůli gramatice, když jsem nasekal nějaké chyby. Ne snad ani

hrubky, jen čárky, špatný pád nebo tak. Jmenuje se to na obalu deník, jenže psát sem každý den, na to nebudu mít čas. Jen když se něco přihodí nebo mě napadnou zajímavé myšlenky, stává se to, a potom na ně zapomenu. Škoda.

28. leden

Včera večer jsem si promluvil se Zdenkem, mezi námi chlapy, Edita byla u matky. Vysvětlil jsem mu, co to znamená, že jsem správce budovy, tu funkci. Že když se někde něco pokazí, nějaká závada, tak mi to nahlásí a já ne že bych to šel přímo opravit, ale pošlu tam údržbáře, Hegedíše s Končekem, protože když je to něco většího, zavolám odborníky z domovní správy. Ať ví, že nejsem nějaký opravář, ale vedoucí a dispečer, že já rozhoduju, co se bude dělat a jak. Řekl jsem mu, že jsem taky podnikový kontrolor, ne přes finance, na to jsou jiní hlavouni, ale na úseku docházky, dodržování pracovních předpisů, a vůbec pracovní morálky jako takové. Protože u nás je to jak s mým otcem, že mě kluk nevidí při práci a může si myslet, že když si před jménem nepíšu doktor nebo inženýr, že jsem jen nějaký poskok nebo co. Chtěl jsem mu naznačit, že se s tím deníkem vlastně ani tak moc nesekl, že i já jsem svým způsobem významný člověk, v našem podniku. Dal jsem mu takový příklad, když

jsem byl minule na kontrole ve skladu, který máme detašovaný u Dimitrovky, v osm tam ještě nebyla ani noha, o půl deváté se konečně doštrachal Granecký, hlavní skladník, tak jsem počkal, až se uráčí i ostatní, a potom jsem jim dal výstrahu, ať si nemyslí, že když jsou tady zašití, že si budou dělat z práce holubník, protože na to můžou škaredě doplatit. Anebo ještě třeba loni nám za telefony přišla strašná paleta, tak jsem nařídil, že odteď všechny telefonáty ven z budovy musí jít přes centrálu, to se dá naštelovat, a raz dva jsem se dozvěděl, mi to pošeptali, že jedna baba z mzdové účtárny, ta že pořád volá meziměsto, má kdesi v Košicích chlapa. Protože to všechny otravovalo, čekat, až se centrála uvolní, furt bylo obsazeno. Mezitím jsme už příkaz zrušili, ale bylo to dobré školení. Takové věci, to všecko mám já pod palcem. Samozřejmě, vážnější problémy jako například s těmi telefony konzultuju i s ředitelem, ale pořádek u mě musí být, to je o mně známo.

Nevím, co si z toho kluk vzal, myslel jsem, že se bude vyptávat, ale tvářil se tak nějak nemastně, jakože dobře, no a co. Je teď v tom věku, rodiče jsou největší blbci, ale na druhé straně, nad tím jeho deníkem jsem se musel zamyslet. Protože když se to tak vezme, čtyřicet let, to je polovina života, přece jen. Neříkám, nemůžu si stěžovat, nevede se

nám špatně, dostali jsme i pěkný podnikový byt, sice v Petržalce, ale já to měl v dětství horší, i když jsme bydleli ve městě, na Valonské. Přízemní byt ve dvoře, tmavý, bez ústředního topení a koupelna jen takový kamrlík, z té ulice zůstal už asi jen jeden dům, ostatní zbourali. To už dnešním děckám nikdo nevysvětlí, škoda mluvit. Jenže polovina života je fuč a člověk se ptá, co dál. Jak říkám, nestěžuju si, jen mě tak někdy napadá, a toto má být všechno?

2. únor

Jen stručně, ale musím, protože je to důležité. Dnes jsem byl oznámit řediteli, že bych chtěl v pátek udělat oslavu narozenin, takovou echtovnější, když je to ta čtyřicítka, a taky jsem ho hned pozval, to je jasné. Bez problémů, věděl jsem to, můžeme od dvou, a víme, jak to chodí, když u mě nebo i ve vedlejších kancelářích začneme potichu o hodinku dřív, kdo by do toho vrtal? Vždyť nebudeme běhat někde po přízemí nebo prvním poschodí, ti můžou přijít potom, když budou chtít.

Ale to není to hlavní. Když jsem tam seděl u toho ředitele, říká najednou, poslouchej, budu mít pro tebe práci. Starý Chrapa jde v březnu do důchodu, někdo po něm musí převzít referenta pro zvláštní úkoly. Není s tím žádná velká práce, ale je

to zodpovědná funkce, tak jsem si hned vzpomněl na tebe. Už tu pracuješ roky, znáš lidi, jsi rozumný a je na tebe spolehnoutí. Takto doslova. Že si je jistý, že to budu i při dosavadních funkcích klidně stíhat levou zadní, protože jsem šikovný a umím si rozvrhnout práci. Překvapil mě, nebudu to skrývat. Co jsem mu na to měl říct? Poděkoval jsem mu za projevovou důvěru, a on hned, že o to právě jde, o tu důvěru. Že si musíme navzájem důvěřovat, a kdyby něco bylo, mám hned za ním přijít, dveře budu mít u něj vždycky otevřené.

Tak toto byl asi největší dárek k narozeninám, protože takové překvapení jsem opravdu nečekal. Víím, že i kolegové se na něco skládají, vždycky to děláme, ale to bude nějaká trochu lepší flaška a možná ještě tak nějaká srandička, řekněme hrníček se směšným nápisem, anebo jak jsme dali Jožovi Čížkovi takovou tu tužku se ženskou, která když ji obrátíš vzhůru nohama, tak se svlékne. Když budu zvláštní referent, to znamená, že budu vždycky sedět na schůzích vedení, ne jak teď, že mě zavolají, jen když se něco týká mého úseku, docházky, nebo že na třetím hapruje topení a takové věci. Budu asi chodit i na gremiálky. Ale doma ještě nic neřeknu, dokud to nebude černé na bílém, ženy jsou ukecané a Edita by to mohla hned někde vyslepičit.

6. únor

Tak na tyto narozeniny, na čtyřicítku, jen tak snadno nezapomenu. Takové oslavy v podniku snad ani nepamatuju, možná když jsme dostali z pověřenectva vyznamenání za vynikající výsledky, ale to bylo takové oficiálnější, když tam byli hlavouni z resortu, tak se tak moc nepilo, jen někteří jsme se potom zašli dorazit do hospody. Tentokrát nás v sedm večer musel přijít vyhodit vrátný a Béla s Marošem se tak stali, že jsme jim zavolali taxíka. Nalili jsme i paní Eržice, aby se ne-naštvala, že ještě nemůže uklízet, a chytila takovou slinu, že se pustila do zpěvu, některé písničky jsem ani neznal. Je legrační, že všichni v podniku jsme soudruzi a soudružky, jen právě uklízečka je paní. Jenže ona tak opravdu vypadá, chodí namalovaná jak nějaká herečka anebo ty staré fuchtle, které v neděli vysedávají v Grandu a Savoji. Říká se, že kdysi měli s mužem kavárnu, vinárnu nebo něco takového. Ale o to nejde, to sem nepatří.

Dárky jsem dostal: láhev domácí slivovice, padesát dva procent, to jsem správně uhádl, a ne hrnek, ale velkou baterku, prý abych si mohl dobře posvítit na nedostatky v podniku, no a od odborů, to mě trochu překvapili, jsem dostal aktovku, takovou lepší, z kůže. Na památku jako bývalému úsekovému důvěrníkovi, Editě se taky líbila. Ale ani o to

nejde. Stalo se totiž něco, co mi pořád vrtá hlavou. Ale než to sem napíšu, musím nejdřív pošpekulovat o nějaké skrýši, ten zámek je na prd, tak akorát pro děti.

9. únor

Toto je tak zvláštní, psát o takových věcech, až se trochu stydím. Jako kdybych nahlas mluvil sám se sebou, takový ten blázen, za kterým se lidi otáčejí. Člověku leccos proletí hlavou, každému, to je jasné, ale jak to přijde, tak to odejde. Když se to napíše, je to už něco jiného. Černé na bílém, a to je jak v kartách, co jednou leží, to neuteče. Jenomže zase, deník je podle mě právě na to, proto mi ho podle mě Zdenek i daroval, abych do něj zapisoval významné události a důležité myšlenky, ne samé prkotiny, jako co jsem měl k obědu a tak, a toto je významné. A taky důležité, podle mě.

Takto. Řeknu to rovnou, já jsem nikdy nebyl kdovíjaký kanec na ženské, taky z domu jsem měl takovou výchovu. Edita, no, jasně, na vojně byly nějaké ty muchlovačky s ženskýma na sobotních zábavách v kulturním domě a tak, s jednou, už ani nevím, jak se jmenovala, jsme se i nějaký ten měsíc spolu tahali, ale Edita byla taková ta doopravdy první, jak se říká, vážná známost. Sedli jsme si hned, a vydrželo nám to celý ten rok, než jsme se

vzali, vlastně nám to, dá se říct, vydrželo dodnes. Na pěknou ženskou se chlap rád podívá, to by ani nebyl chlap, ale že bych si chtěl s některou začínat, to ne. To mě fakt nenapadlo. Neříkám, že jsem do Edity zamilovaný jak nějaký utřinos, když už mi je čtyřicet, ale mám ji, když na to přijde, pořád rád. To je zase potřeba říct. Nikdy jsme neměli, nevzpomínám si, nějaké velké hádky, že bychom, jak to bývá, spolu celý týden nemluvili, o domácnost se taky umí postarat, klukovi ani mně nic nechybí. Má svoje nálady, taky někdy v posteli, ale celkově se dá říct, že jsem spokojený. Po této stránce. Jak to má ona, to jsem se neptal, ale myslím, že taky tak. Jenže občas, člověk se kouká kolem sebe, a když není slepý, vidí leccos, a tak mě teď, když už jsem starší, občas napadne, a toto už je konec? Hotovo, a jak jsme říkali na vojně, spadla klec? Jen takové myšlenky to jsou, nic víc, jak se říká, jedním uchem dovnitř a druhým ven. Co všechno chlapa napadne, jaké hlouposti, že?

Teda co se stalo. V. je pěkná ženská, někteří říkají, i ženské, že nejhezčí z podniku, taky se tak nosí, hadry, frizura a tak dál. O tom se tu nebudu rozepisovat, ale vždycky jsem si myslel, že je nafoukaná, pozdravili jsme se na chodbě, sotva kývla hlavou a tím to haslo, ona se točila jen kolem těch nejvyšších, kádrováka, náměstků a tak, a když

přišel ředitel, hned byla samý úsměv, muťuťu, tuťuťu, to až bilo do očí. Však šly i řeči, že má pletky s tím nebo oním, na to já kašlu, namluví se toho hodně, známe ukecané ženské. Závidí? Je rozvedená, a když si někdo, jak se říká, nedá utrhnout rukáv, co je komu do toho. Prostě V. je kočka. Když šla kolem, nezapírám, vždycky jsem se po ní podíval, však za pohled nic nedáš. A ve výtahu to vonělo její voňavkou i hodinu potom, co v něm jela, vždycky jsem to poznal. Ale že bych si s ní nějak lámal hlavu, to nikdy. Ženská z třetího poschodí.

No, už ke konci jsem šel do kuchyňky uvařit ještě pár káv, jako hostitel, hlavně pro ženské, ty si je objednaly. Nebyl jsem nějak opilý, když jsem jednou kontrolor, musím kontrolovat i sebe a ta oslava byla na moje triko, celá odpovědnost, z vedení tam už nebyl nikdo. Přece nebudu tak pitomý, abych si to jmenování za referenta na poslední chvíli potentoval. No, postavil jsem vodu a začal chystat šálky, některé ani nebyly umyté od rána, a najednou když se ohlédnu, stojí za mnou V. Že mi přišla pomoci, když se k tomu žádá ženská nemá. Co jsem na to měl říct? Tak jo, dobře, dal jsem jí pikslu s kávou, kterou jsem koupil, ať naloží. A že to se nehodí, aby se o kávu musel starat oslavenec, ale už dávno si všimla, že jsem takový galantní, džentlmen, jak se říká. Takové řeči. Až jsem se trochu divil, a ona

na to, že fakt, že mě už delší dobu sleduje, má mě na mušce, řekla doslova, nebo v merku, už si přesně nepamatuju. Že prý jeden z mála pořádných chlapů v podniku, doslova. Potom jednou rukou přivřela dveře, aby nebylo z chodby vidět, druhou mě chytla za hlavu a políbila.

Co jsem na to měl říct? Ne že by měla v kuli jak někdy Štefančíková nebo Macejková, aspoň na to nevypadala, ani z ní netáhl alkohol, a pusa byla jazýčková, to bych ucítil. Řeknu přímo, zaskočila mě, ale přece se neleknu, když jsem jednou chlap. Když chceš ty, proč bych nechtěl i já, no ne? Vypadalo by to směšně. Musím říct, že když se líbáme s Editou, ona jen tak pokousává jak zajíček mrkvičku, muc, muc, ale tato se mi rozlila po celých ústech, všude. Všude ten jazyk, a lechtal, ale tak příjemně, až mi to stouplo do hlavy i jinam, nebudu to tu rozepisovat, prostě pořádně jsem ji stiskl a jdeme na to. Kdoví, kam bychom zašli, ale začala pískat konev s vodou, to nás probralo, ona jako první že musíme mít rozum, a fakt, když jsme přišli s tou kávou, tak si nás dobírali, prý co jsme tam tak dlouho dělali a takové ty řeči, jak už to bývá, ale ne doopravdy, protože věděli, že jsme nikdy, jak se říká, spolu neměli žádné techtle, to se ví. No a potom jsme se začali dohadovat s Bélou, měl už dost a káva by mu udělala dobře, ale on vykřikoval, že si žádnou kávu neobjednal,

z toho křiku ho začalo natahovat, a to byl signál, že se všichni začali rozcházet. V. s Jánošovou odešly mezi prvními. My s Jožou jsme nakonec zlikvidovali ten největší bordel, na něho je v těchto věcech spolehnutí, a když jsem dal paní Eržice láhev vína, slíbila, že se o zbytek už postará.

Takže co se vlastně stalo? Nic, dohromady. Oslavili jsme mou čtyřicítku a v pondělí všichni v práci chválili, jak parádně. Taky Béla se už vyspal z opice a děkoval mi, že jsme ho posadili do taxíku. S V. jsem od té doby nemluvil, jen ve výtahu bylo zase cítit její voňavku. Tam se mi to až tak nelíbí, zblízka voní líp.

12. únor

Včera jsme měli s Editou takovou ne snad hádku, jen diskusi, protože pořád do mě rýpá s tou baterií v koupelně a včera zase začala, že na popíjení, to jako myslela tu oslavu, na to si vždycky najdu čas, ale postarat se o pořádek, aby věci v domácnosti fungovaly, to je u mě na posledním místě. Řeknu rovnou, že mě dožrala, tak jsem jí to vytmavil, že čtyřicet má člověk jen jednou v životě a s tím jsou i nějaké povinnosti ke kolegům, celému kolektivu v podniku, ne jako u nich v květinářství, kde jsou celkem tři i s vedoucí, no a jak jsem byl v ráži, tak jsem prolátl i to s tím jmenováním za referenta pro